

11. Yevrointehratsiyni rozvytok finansovoi systemy Ukrainy [Eurointegration development of Ukraine's financial system] (2009): monohrafiia / za red. I. Ya. Chugunova. Kyiv : Akad. fin. upr., 471 s. [in Ukr.]
12. Chugunov I. Ya., Pasichnyi M. D. (2016). Finansova polityka Ukrainy v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [The financial policy of Ukraine in the conditions of globalization of the economy]. Visnyk KNTEU - Herald of Kyiv National University of Trade and Economics, 5. 5-18. [in Ukr.]
13. Mizhnarodnyi valiutnyi fond [International Monetary Fund]. URL: <https://www.imf.org/external/index.htm>. [in Eng.]
14. Svitovyi bank [The World Bank]. URL: <http://www.worldbank.org/> [in Eng.]
15. Ministerstvo finansiv Ukrainy [Ministry of Finance of Ukraine] URL: <https://www.minfin.gov.ua/> [in Ukr.]
16. Mizhnarodne spivrobitnytstvo [International cooperation]. URL: <http://www.minfin.gov.ua/news/mizhnarodne-spivrobitnytstvo> [in Ukr.]
17. Spivrobitnytstvo Ukrainy z mizhnarodnyimi finansovymi instytutsiiami [Cooperation of Ukraine with International Financial Institutions]. URL: <http://mfa.gov.ua/ua/about-ukraine/economic-cooperation/ifo-projects>. [in Ukr.]

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Адаменко Ірина Петрівна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу бюджетної системи Науково-дослідного фінансового інституту Київського національного торговельно-економічного університету

e-mail: irynadamenko@gmail.com

orcid.org/0000-0002-5951-2145

Researcher ID: B-3587-2018

Макогон Іван Іванович, кандидат економічних наук, головний спеціаліст Департаменту прогнозування доходів бюджету та методології бухгалтерського обліку Міністерства фінансів України

e-mail: ivan-makgn@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3627-7242>

Researcher ID: X-7651-2018

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Адаменко Ирина Петровна, кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела бюджетной системы Научно-исследовательского финансового института Киевского национального торгового-экономического университета

e-mail: irynadamenko@gmail.com

Макогон Иван Иванович, кандидат экономических наук, главный специалист Департамента прогнозирования доходов бюджета и методологии бухгалтерского учета Министерства финансов Украины

e-mail: ivan-makgn@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Adamenko Iryna, PhD in Economics, Senior Research Fellow at budget system division of Research Financial Institute of the Kyiv National University of Trade and Economics

e-mail: irynadamenko@gmail.com

Makohon Ivan, PhD in Economics, Chief Specialist of the Department for Budget Forecasting and Accounting Methodology of the Ministry of Finance of Ukraine

e-mail: ivan-makgn@ukr.net

УДК368.91:336.76

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-136-144>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФУНКЦІОНУВАННЯ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ

Гайдук І. С.

Предметом статті є методичні та практичні аспекти визначення ефективності роботи недержавних пенсійних фондів.

Метою статті є показати реальний стан справ щодо продуктивної діяльності недержавних пенсійних фондів та проаналізувати ефективність їхньої роботи.

Методологія статті. У статті використано структурно-логічний, економіко-статистичний, методи порівняльного аналізу, графічний метод.

Результати роботи. В ході проведення дослідження було проаналізовано динаміку кількості НПФ, компаній з управління активами та адміністраторів в Україні, а також розподіл учасників НПФ за віковими групами. Розглянуто показник економічної ефективності діяльності НПФ (ріст чистої вартості одиниці пенсійного внеску, прибутковість інвестування пенсійних активів) згідно із методикою визначення критеріїв оцінки фінансового стану НПФ, розробленою Нацкомфінпослуг. Аналітично представлені: структура чистої вартості активів НПФ за видами; загальний середній рівень співвідношення чистої

вартості активів на 1 учасника в Україні та прибутковість інвестиційної діяльності НПФ. Розраховано показник CAGR чистої вартості активів вітчизняних НПФ за видами за 7, 5 та 1 рік.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть використовуватися зацікавленими в пенсійному забезпеченні громадянами України різного віку, в практичній діяльності працівників недержавних пенсійних фондів, банків та компаній зі страхування життя.

Висновки. Проаналізувавши різні групи показників діяльності НПФ в Україні, було виявлено загалом низький рівень розвитку даного сегменту недержавного пенсійного забезпечення. Ефективність роботи фондів напряму залежить від кількості учасників та якісного управління активами. Як свідчать статистичні дані, в цьому напрямку вітчизняним НПФ потрібно ще впровадити серйозні удосконалення.

Ключові слова: недержавний пенсійний фонд, прибутковість, компанія з управління активами, адміністратор, чиста вартість активів, інвестиції.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ ПЕНСИОННЫХ ФОНДОВ В УКРАИНЕ

Гайдук И. С.

Предметом статьи являются методические и практические аспекты определения эффективности работы негосударственных пенсионных фондов.

Целью статьи является показать реальное состояние дел по продуктивной деятельности негосударственных пенсионных фондов и проанализировать эффективность их работы.

Методология статьи. В статье использованы структурно-логический, экономико-статистический и экономико-математический методы, а также сравнительный анализ, графический метод.

Результаты исследования. В ходе проведения исследования была проанализирована динамика количества НПФ, компаний по управлению активами и администраторов в Украине, а также распределение участников НПФ по возрастным группам. Рассмотрено показатель экономической эффективности деятельности НПФ (рост чистой стоимости единицы пенсионного взноса, доходность инвестирования пенсионных активов) по методике определения критериев оценки финансового состояния НПФ, разработанной Нацкомфинуслуг. Аналитически представлены: структура чистой стоимости активов НПФ по видам; общий средний уровень соотношения чистой стоимости активов на 1 участника в Украине и прибыльность инвестиционной деятельности НПФ. Рассчитан показатель CAGR чистой стоимости активов отечественных НПФ по видам за 7, 5 и 1 год.

Область применения результатов исследования. Результаты исследования могут использоваться заинтересованными в пенсионном обеспечении гражданами Украины разных возрастов, в практической деятельности работников негосударственных пенсионных фондов, банков и компаний по страхованию жизни.

Выводы. Проанализировав различные группы показателей деятельности негосударственных пенсионных фондов в Украине, было обнаружено в общем низкий уровень развития данного сегмента негосударственного пенсионного обеспечения. Эффективность работы фондов напрямую зависит от количества участников и качественного управления активами. Как свидетельствуют статистические данные, в этом направлении отечественным негосударственным пенсионным фондам нужно еще ввести серьезные усовершенствования.

Ключевые слова: негосударственный пенсионный фонд, доходность, компания по управлению активами, администратор, чистая стоимость активов, инвестиции.

EFFICIENCY OF NON-STATE PENSION FUNDS FUNCTIONING IN UKRAINE

Gayduk I. S.

The subject of the article is methodological and practical aspects of determining the efficiency of the work of non-state pension funds.

The aim of the article is to show the real state of affairs about the productive activity of non-state pension funds and analyze the effectiveness of their work.

Article methodology. The article uses structural-logical, economic-statistical and economic-mathematical methods, as well as comparative analysis, a graphical method.

Results of research. During the study, the dynamics of the number of NPFs, asset management companies and administrators in Ukraine, as well as the distribution of NPF participants by age group was analyzed. The index of economic efficiency of NPF activity (growth of the net value of the unit of pension contribution, profitability of investment of pension assets) is considered in accordance with the method of determining the criteria for assessing the financial condition of the NPF, developed by the National Financial Services Commission. Analytically represented: structure of the net asset value of NPF by type; the total average net asset value per participant in Ukraine and the profitability of the investment activity of the NPF. The indicator of the CAGR of the net value of assets of domestic NPFs by types for 7, 5 and 1 year is calculated.

Scope of results of research. The results of the study can be used by citizens of Ukraine of different ages who are interested in providing pensions, in the practice of employees of non-state pension funds, banks and life insurance companies.

Conclusions. Analyzing different groups of indicators of non-state pension funds activity in Ukraine, the overall low level of development of this segment of non-state pension provision was revealed. The effectiveness of the funds directly depends on the number of participants and the quality management of assets. According to statistics, in this area, the domestic non-state pension funds still needs to introduce serious improvements.

Key words: non-state pension fund, profitability, asset management company, administrator, net asset value, investment.

JEL Classification: G 23

Актуальність теми дослідження. Аналіз фінансових аспектів пенсійної системи України показує, що законодавча умова тривіневості за даних економічних реалій поки що не виконується в повній мірі. Солідарна система взяла на себе основний тягар по виплатах пенсіонерам за принципом солідарності поколінь, накопичувальна система все ще не впроваджена в дію, а недержавне пенсійне забезпечення залишається на доволі низькому щаблі свого розвитку, не даючи громадянам широкого спектру можливостей для накопичення пенсійних коштів самостійно через свою неврегульованість та недостатню привабливість для інвесторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для проведення дослідження було проаналізовано праці та публікації таких вітчизняних за кордонних науковців: Лондара С., Лондар Л., Терещенко Г., Шабанової О., Баранник Л., Рад Н., Стігліца Дж., Фішера С., Хайека Ф., Самуельсона П. та ін.

Також у дослідженні були використані дані Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацкомфінпослуг), Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Української асоціації інвестиційного бізнесу, Національного банку України та Організації економічного співробітництва і розвитку.

Проте питання кардинального підвищення ефективності в роботі вітчизняних НПФ все ще залишаються надзвичайно актуальними та потребують рішучих кроків у бік встановлення стабільності, надійності та прозорості, що спонукає вітчизняних науковців до пошуку раціональних та економічних способів вирішення даних проблем.

Метою статті є показати реальний стан справ щодо продуктивної діяльності недержавних пенсійних фондів та проаналізувати ефективність їхньої роботи.

Виклад основного матеріалу. НПФ безсумнівно посідають ключове місце в системі НПЗ України, тому що саме від їх ефективної роботи залежить реальна спроможність пенсіонерів задовольнити свої потреби в додаткових коштах після виходу на пенсію. Вважаю за необхідне проаналізувати основні показники діяльності НПФ, які кількісно та якісно характеризують їхню динаміку і склад, а також становище на фінансовому ринку.

Як зазначено в ст. 1 Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» [1], НПФ має статус неприбуткової організації, діяльність якого направлена виключно на накопичення пенсійних внесків на користь учасників пенсійного фонду. Обслуговуючими організаціями в цьому процесі являються: адміністратор (займається веденням обліку і розрахунками із учасниками НПФ), компанія з управління активами (юридична особа, яка провадить професійну діяльність з управління активами фонду), банк-зберігач (Національний банк України або інший комерційний банк, який відповідає за збереження активів пенсійного фонду) та ін. Статус неприбутковості та достатня кількість обслуговуючих суб'єктів НПФ створюють враження безпеки для вкладників коштів. Проте не менш важливим стимулом довіри учасників до даного інституту приватного накопичення є встановлення прозорості інвестування коштів та забезпечення гласності серед широкого кола громадян.

Так, на кінець 2017 року в Державному реєстрі фінансових установ міститься інформація про 64 НПФ, які обслуговують 36 КУА. Адміністрування в цих фондах здійснюють 22 адміністратори (рис. 1).

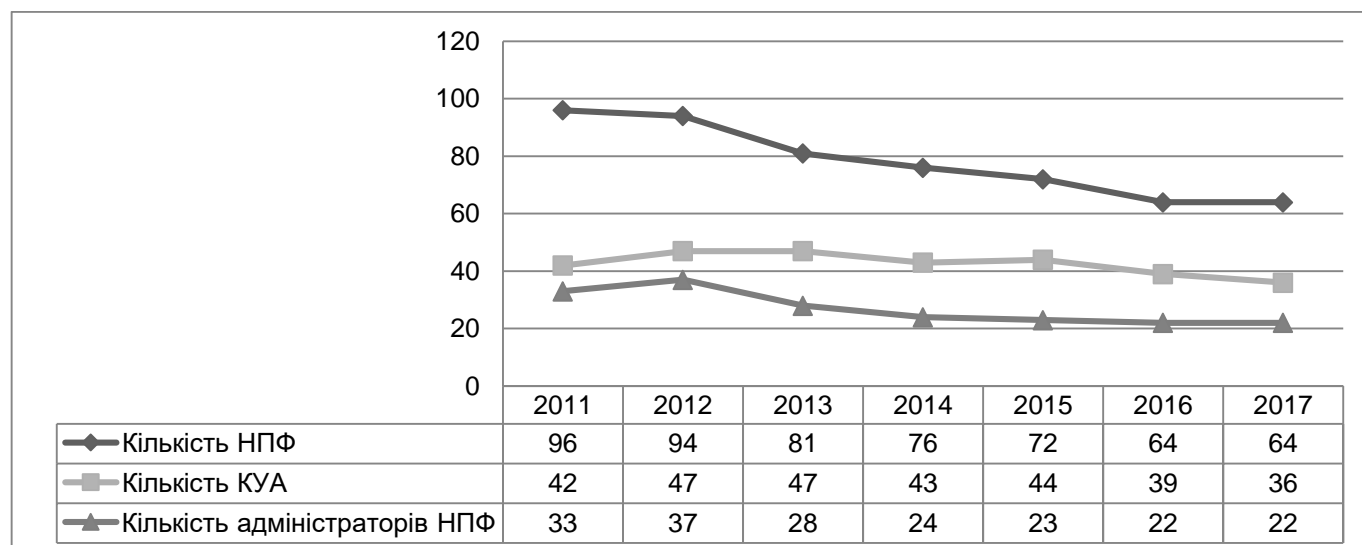

Рисунок 1. Динаміка кількості НПФ, компаній з управління активами та адміністраторів в Україні за 2011-2017 роки

Джерело: побудовано на основі [2; 3]

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Аналізуючи динаміку зареєстрованих в Україні НПФ, спостерігаємо значну їх чисельність в 2011-2012 рр., порівняно із 2017 роком – 96-94 фонди. Починаючи з 2012 року, через злиття та ліквідацію, поступове скорочення в загальному вираженні склало понад 32 НПФ. КУА показали аналогічну тенденцію до зниження своєї чисельності із 42 в 2011 р. до 36 в 2017 р. Щодо адміністраторів, то їхня кількість теж пропорційно йшла на спад. Стрімке зниження припало на період 2012-2013 рр. – із 37 до 28. В 2017 році даний показник динаміки закріпився на позначці 22 і стабільно залишається таким же.

Такі тенденції до спаду в активності НПФ пов'язані, насамперед, із зростанням конкурентних вимог регулятора, які далеко не для всіх фондів було під силу виконати в різні періоди їх роботи.

Такий показник, як розподіл учасників НПФ за віковими групами, дає можливість відстежувати найбільш прихильні до НПФ категорії людей за віковим розподілом. В Україні на кінець 2017 року найбільшу питому вагу учасників становлять особи віком 25-50 років (62 %), за ними йдуть особи віком 50-60 років (27 %), потім – особи віком більше 60 років (10 %), і всього лиш 1 % від загальної сукупності становлять особи до 25 років.

Вважаємо, що дана тенденція продовжуватиме збереження свого курсу на контингент зацікавлених у віці 25-60 років, адже саме ці люди найбільш серйозно налаштовані на зміну пенсійної системи в бік приватного накопичення, як це можемо спостерігати за кордоном (рис. 2).

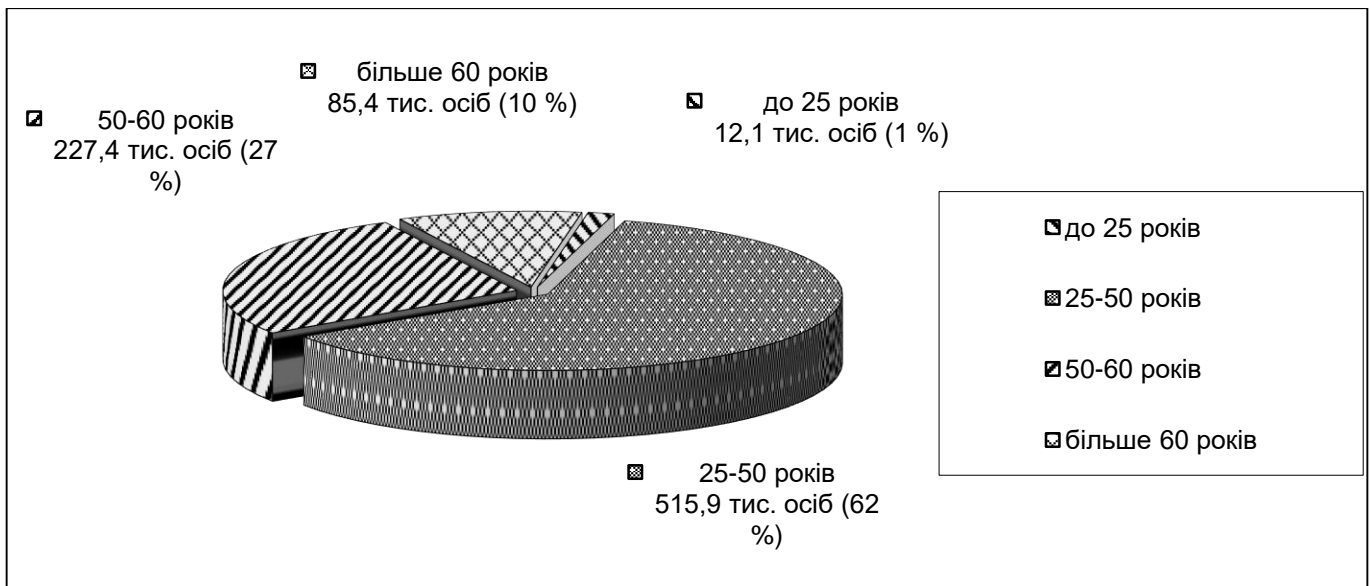

Рисунок 2. Розподіл учасників НПФ за віковими групами станом на 31.12.2017

Джерело: побудовано на основі [4]

Що ж до людей віком до 25 років, то така їхня незначна кількість пов'язана, на мій погляд, із періодом адаптації до нового для них етапу в житті та отриманням в більшості випадків першого трудового досвіду. Ці особи керуються, перш за все, бажанням нагромадити якомога більше коштів та ефективно втілити свій людський потенціал, тому для них привабливим буде створення особливої пенсійної схеми в НПФ, яка б показала дієвість такого приватного накопичення на базі конкретних молодіжних проектів. Отримавши таку можливість для інвестування, молоді люди з одного боку спонукалися б заохоченнями для подальшої реалізації, та, непомітно для себе, систематизували додаткові засоби на життя в старості, з іншого. Проблема полягає лише в пошуку зацікавлених роботодавців, які виявляться небайдужими до такого способу стимулювання своїх молодих працівників. Без участі державних гарантій в цій ситуації теж не обійтись.

Найважливішою структурною частиною за чисельністю сукупних активів в управлінні КУА (не враховуючи корпоративний фонд Національного банку) продовжують залишатися відкриті фонди, в портфелі інвестицій яких найбільшу частку займають цінні папери (430,8 млн. грн) та грошові кошти (374,3 млн. грн). Що стосується корпоративних НПФ, то в них на цінні папери та грошові кошти припадає відповідно 106 млн. грн та 109 млн. грн. У професійних фондах аналогічно: цінні папери – 75 млн. грн, грошові кошти – 32 млн. грн. Якщо підсумувати стан справ із іншими видами активів, то картина наступна: в банківські метали в кінці 2017 року вкладали тільки відкриті фонди (10,1 млн. грн); у нерухомість – відкриті (38,7 млн. грн) та професійні (5 млн. грн) фонди; у інші активи теж відкриті (9,8 млн. грн) та професійні (4 млн. грн) фонди.

В загальному вираженні за сукупною вартістю кожної групи активів в межах трьох видів НПФ спостерігаємо такі цифри: цінні папери – 611,6 млн. грн, грошові кошти – 515,2 млн. грн, банківські метали – 10,1 млн. грн, нерухомість – 43,8 млн. грн, інші активи – 13,4 млн. грн. Тоді як разом за підсумками 2017 року усі активи (без урахування корпоративного НПФ НБУ) становлять 1 194,1 млн. грн, активи КНПФ НБУ – 1 271,6 млн. грн, і відповідно об'єднано ці дві групи утворюють загальну вартість активів – 2 465,6 млн. грн.

Для проведення оцінки фінансового стану НПФ Нацкомфінпослуг розробила чотири основні групи критеріїв, які визначають спроможність фондів виконувати свої зобов'язання по відношенню до учасників.

Адміністратори НПФ за таких умов повинні регулярно і в повному обсязі надсилати регулятору інформацію по наведених нижче показниках (на основі Положення про порядок складання, формування та подання адміністратором недержавного пенсійного фонду звітності з НПЗ).

В такий спосіб, у методиці визначення критеріїв оцінки фінансового стану НПФ, розробленій Нацкомфінпослуг, представлено наступні чотири критерії:

- надійність функціонування (загальна, абсолютна та поточна платоспроможність; рівень диверсифікації пенсійних активів);
- економічна ефективність діяльності (ріст ЧВ ОПВ, прибутковість інвестування пенсійних активів);
- поточна та планова ліквідність пенсійних активів;
- зворотність пенсійних накопичень учасників [5].

Розглянемо більш детально такі показники оцінки фінансової ефективності вітчизняних НПФ, як чиста вартість активів (далі – ЧВА); чиста вартість одиниці пенсійного внеску (ЧВ ОПВ) та чиста вартість одиниці пенсійних активів (ЧВ ОПА).

Отже, ЧВА відображає різницю між вартістю активів НПФ та загальною сумою зобов'язань на дату проведення розрахунків. ЧВ ОПВ розраховується шляхом ділення ЧВА на загальну кількість одиниць внесків у НПФ на дату проведення розрахунку. За цим показником адміністратор аналізує результати роботи фонду в цілому, маючи при тому можливість справедливого розподілу ЧВА між учасниками, враховуючи термін фіксації у фонді конкретного пенсійного внеску. ЧВ ОПА показує як зміниться в часі кожна гривня, яку передає майбутній пенсіонер в НПФ. Важливим в даному підрахунку є стабільний приріст. Динаміка ЧВ ОПА демонструє наскільки добре КУА управляє активами і чи достатньо враховує можливі ризики.

Наступним кроком у роботі стане розрахунок ЧВА НПФ за видами фондів (рис. 3).

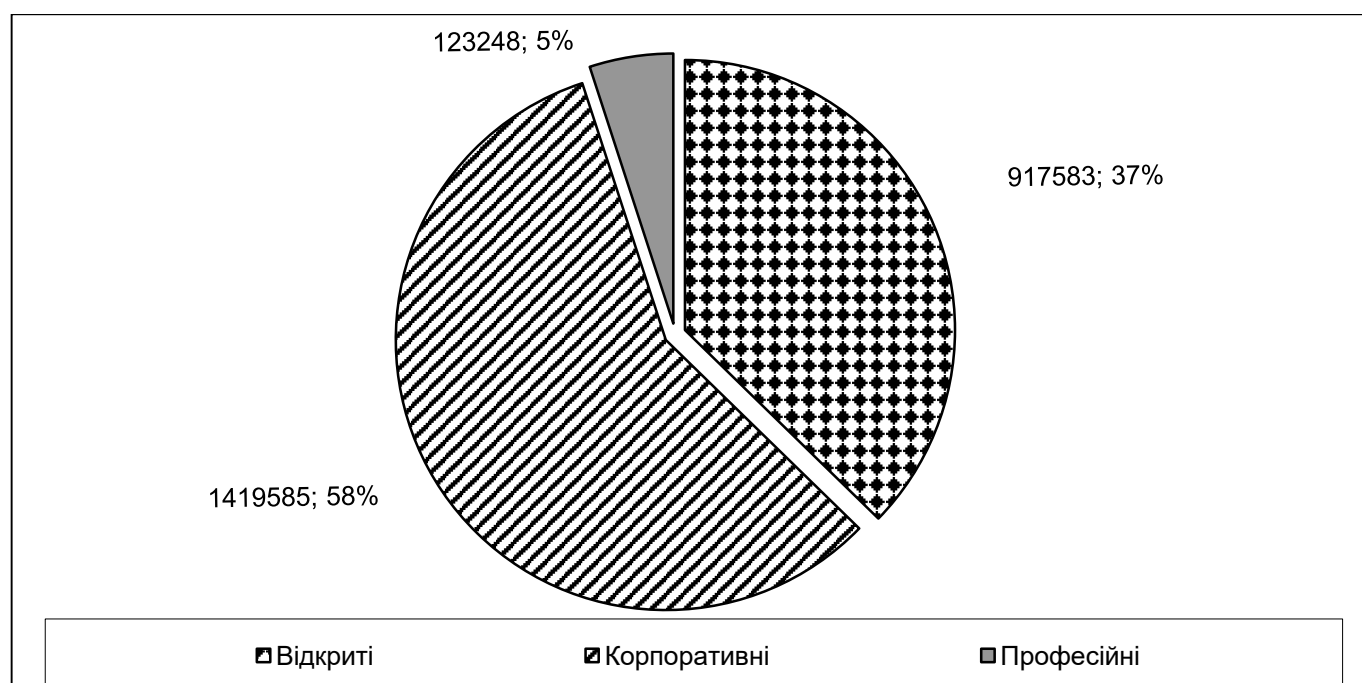

Рисунок 3. Структура чистої вартості активів НПФ за видами станом на 31.12.2017, тис. грн
 Джерело: побудовано на основі [2]

Результати аналізу показують, що найбільшу частку в загальній сукупності НПФ України складають корпоративні фонди із ЧВА 1 419 млн. грн (58%), частка ж відкритих становить 37% (917 млн. грн), тоді як на професійні припадає всього лиш 5% (123 млн. грн). Безперечно такий великий розрив між корпоративними та відкритими фондами спричинений наявністю КНПФ НБУ, ЧВА якого становить 1 209 млн. грн, а це майже 86% від сукупної чистої вартості активів усіх корпоративних фондів.

Серед 59 НПФ, які подали звітність до Нацкомфінпослуг в 2017 році, було відібрано 10 із найвищими показниками ЧВА, де перші 5 місць належать: КНПФ Національного банку України (1 209 962 тис. грн), КНПФ ВАТ «Укресімбанк» (201 094 тис. грн), ВНПФ «Емерит-Україна» (148 177 тис. грн), ВНПФ «ПриватФонд» (114 262 тис. грн) та ВНПФ «ОТП Пенсія» (108 279 тис. грн) (табл. 1). Позитивним є той факт, що з кожним роком ЧВА українських фондів регулярно зростає.

Однак, із даних табл. 1 випливає, що лідерами за ЧВ ОПА є зовсім інші фонди. Картина по першій п'ятірці наступна: 1 – ВНПФ «ПриватФонд» (6,09 грн), 2 – ВНПФ «Емерит-Україна» (4,33 грн), 3 – ВНПФ «Всі» (3,61 грн), 4 – ВНПФ «ОТП Пенсія» (3,60 грн), 5 – КНПФ ВАТ «Укресімбанк» (3,55 грн). Як бачимо, четвірку переможців за даним показником очолили саме відкриті фонди. Варто наголосити, що ЧВ ОПА часто залежить від загальної кількості одиниць внесків, але аж ніяк не від чисельності учасників.

Таблиця 1. Рейтинг НПФ за чистою вартістю активів (станом на 31.12.2017), тис. грн [6]

№	Назва НПФ	Чиста вартість активів (тис. грн)	Чиста вартість одиниці пенсійних внесків (грн)	Кількість учасників (осіб)
1	КНПФ Національного банку України	1 209 962	3,21	12 213
2	КНПФ ВАТ «Укресімбанк»	201 094	3,55	5 471
3	ВНПФ «Емерит-Україна»	148 177	4,33	72 098
4	ВНПФ «ПриватФонд»	114 262	6,09	46 760
5	ВНПФ «ОТП Пенсія»	108 279	3,60	29 477
6	ВНПФ «Фармацевтичний»	95 470	2,72	1 192
7	ПНПФ Незалежної галузевої професійної спілки енергетиків України	83 037	1,59	32 712
8	ВНПФ «Всі»	63 291	3,61	4 165
9	ВНПФ «Династія»	56 335	3,18	5 758
10	ВНПФ «Україна»	54 191	1,88	4 716

В практиці оцінки ефективності діяльності НПФ за ЧВА зарубіжних країн використовується величина сукупного середньорічного темпу росту (далі – CAGR), за допомогою якого можна оцінити сукупний процентний темп росту в часі. Зазвичай для аналізу береться період в 1, 5, 10 років. Формула для розрахунку CAGR має такий вигляд [7]:

$$CAGR = \left(\frac{End\ Value}{Begin\ Value} \right)^{\frac{1}{Number\ of\ years}} - 1 \quad (1)$$

де *End Value* – кінцеве значення,
Begin Value – початкове значення,
Number of years – кількість років.

На рис. 4 представлено розрахунок показника CAGR за ЧВА впродовж 2010-2016 рр. за 7, 5 та 1 рік для вітчизняних НПФ за типами фондів.

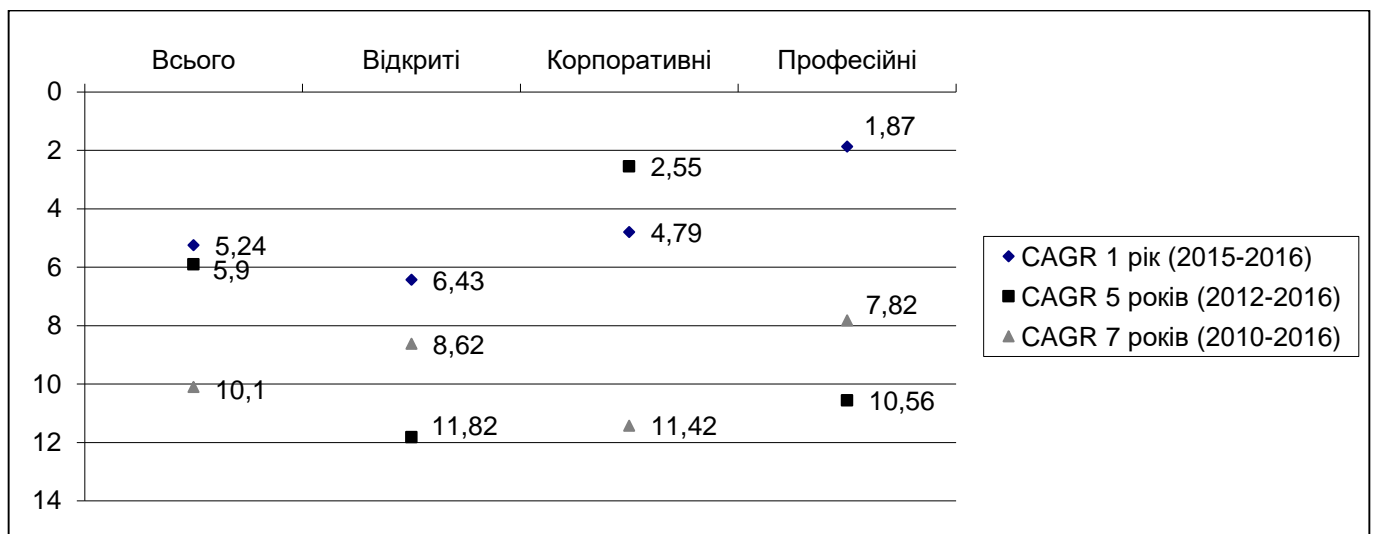

Рисунок 4. CAGR чистої вартості активів вітчизняних НПФ за видами за 7, 5 та 1 рік (у національній валюті), %

Джерело: побудовано на основі [7]

Так, загалом за період 2010-2016 рр. спостерігаємо невеликі темпи зростання CARG (10,1 %). Щодо 1 та 5 років, то тут даний показник коливався між 5,24 % та 5,9 %. Це, насамперед, пов'язано із значним ростом інфляції за аналізований проміжок часу, що негативно вплинуло на вартість заощаджень в часі.

За видами фондів темпи росту за 7 років були розподілені в такій послідовності: по корпоративних фондах – 11,42 %, по відкритих – 8,62 %, і найнижчий по професійних фондах – 7,82 %. Щодо темпів росту за 5 років, то найбільший приріст за даний період забезпечили відкриті (11,82 %) та професійні (10,56 %) фонди. Проте, якщо розглядати перспективу 1 року, то тут фонди показують ще нижчі темпи: відкриті – 6,43 %, корпоративні – 4,79 % та професійні – 1,87 %. В підсумку слід сказати, що дані показники темпів росту є доволі низькими, тому не спроможні забезпечити систему НПЗ достатніми коштами в ході протистояння з інфляцією.

Не менш важливим показником для оцінки ефективності роботи вітчизняних НПФ є середньорічний рівень співвідношення ЧВА на 1 учасника (рис. 5). Так, за 2011-2017 рр. його загальний рівень зріс на 61,4 % (із 3,9 тис. грн до 10,1 тис. грн). Для порівняння, даний показник за корпоративними НПФ в 2011 р. складав 20 тис. грн, а уже в 2017 р. зріс до 34 тис. грн (на 41,2 %).

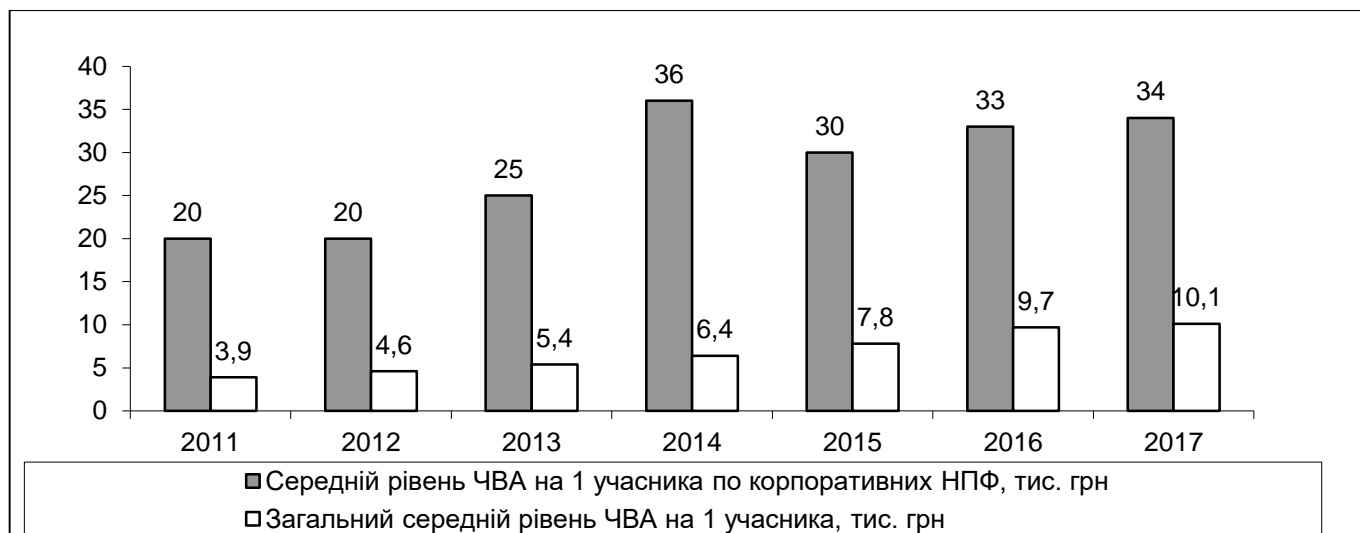

Рисунок 5. Загальний середній рівень співвідношення ЧВА на 1 учасника в Україні за 2011-2017 рр., тис. грн

Джерело: побудовано на основі [2]

Серед корпоративних НПФ за найбільшим значенням середнього рівня співвідношення ЧВА на одного учасника в 2017 році суттєву перевагу здобув КНПФ НБУ, середній рівень активів якого становить 85 тис. грн, вслід за ним йде корпоративний фонд «Стирол» (48 тис. грн). В результаті аналізу випливає, що саме за рахунок цих двох фондів відбувається значна частина пенсійного забезпечення в корпоративних НПФ. По інших видах фондів виявлено недостатнє забезпечення за показниками співвідношення пенсійних активів на одного учасника: в середньому 4,6 тис. грн для відкритих НПФ та 4,0 тис. грн для професійних НПФ. Отже, в цілому середній показник по НПФ України становить 10 тис. грн [8].

Другу групу показників оцінки ефективності роботи НПФ очолює критерій прибутковості інвестиційної діяльності, для аналізу якого використовують дані по сумі інвестиційного доходу та сумі прибутку від інвестування активів. Різницю між цими двома величинами становлять загальнорічні витрати на обслуговування фонду, які йдуть на оплату послуг з адміністрування НПФ, винагороду за управління активами КУА, оплату послуг зберігача та ін. (рис. 6).

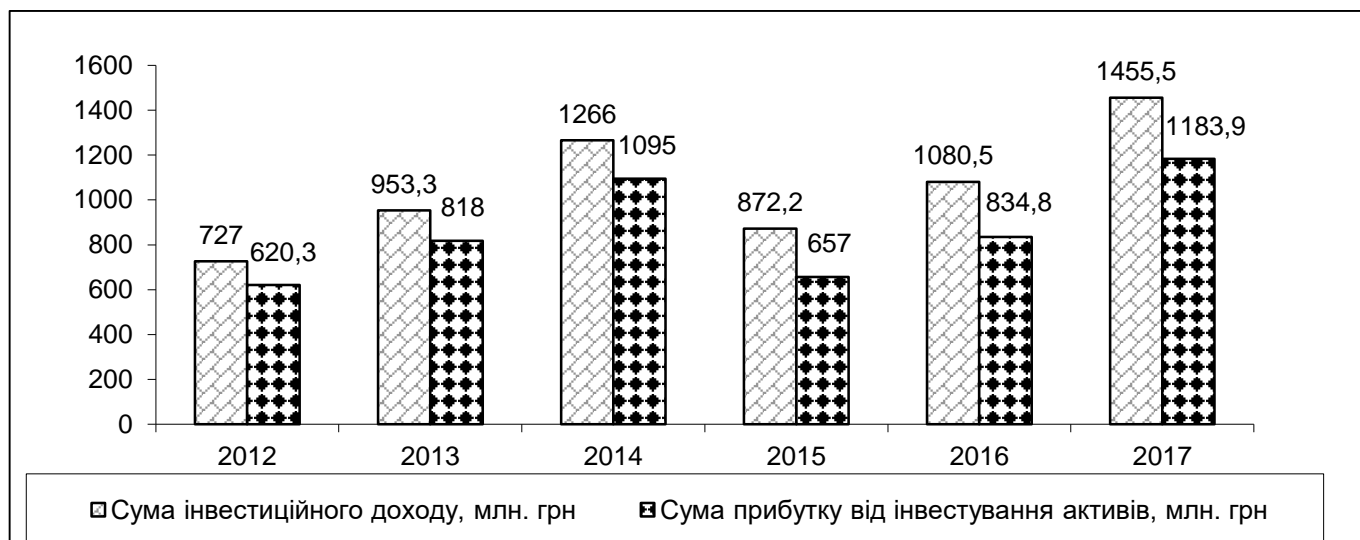

Рисунок 6. Прибутковість інвестиційної діяльності НПФ за 2012-2017 рр., млн. грн

Джерело: побудовано на основі [4; 9; 10; 11]

Отже, в динаміці за 2012-2017 рр. сума інвестиційного доходу вітчизняних НПФ зростає майже вдвічі, тобто на 49,1 % (із 727 млн. грн до 1 455,5 млн. грн). Щодо інвестиційного прибутку, то відносна величина його росту за аналізований період склала 47,6 % (із 620,3 млн. грн до 1 183,9 млн. грн). Як видно на рис. 6, зростання прибутковості українських НПФ було нестабільним: після відчутного підйому в 2014 р. показники стрімко обвалилися уже в 2015 р., щоб знову почати нарощування своєї величини в наступних роках. Дана тенденція насторожує і може свідчити про нестабільність в роботі КУА по інвестуванню в найважливіші фінансові інструменти.

Висновки. Проаналізувавши різні групи показників діяльності НПФ в Україні, було виявлено загалом низький рівень розвитку даного сегменту недержавного пенсійного забезпечення. Ефективність роботи фондів напряму залежить від кількості учасників та якісного управління активами. Як свідчать статистичні дані, в цьому напрямку вітчизняним НПФ потрібно ще впровадити серйозні удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Про недержавне пенсійне забезпечення : закон України від 09.07.2003 №1057-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (НАЦКОМФІНПОСЛУГ). URL: <https://www.nfp.gov.ua>.
3. УАІБ : Статистика НПФ в управлінні КУА. URL: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/238515.html.
4. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2017. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-nederzhavnoho-pensiinoho-zabezpechennia-Ukrainy.html>.
5. Про затвердження Критеріїв оцінки фінансового стану недержавного пенсійного фонду : Розпорядження Нацкомфінпослуг від 27.06.2006 № 5945. URL: <http://uazakon.com/document/fpart16/idx16883.htm>.
6. Основні показники фінансової установи на основі поданої нею звітності (НПФ) станом на 31.12.2017. URL: <https://www.nfp.gov.ua>.
7. Загальні тенденції розвитку системи НПЗ в Україні. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/.../2017-12-15_npf-1.pdf.
8. Ефективність функціонування недержавних пенсійних фондів в Україні. URL: <https://feao.org.ua/products/non-governmental-pension-2>.
9. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2014. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/NPF_IV_kv%202014.doc.
10. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2015. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/sekto/NPF_IVke_2015.pdf.
11. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 31.12.2016. URL: https://nfp.gov.ua/files/17_Dep.../NPF_IV_kv %202016.pdf.

References

1. Pro nederzhavne pensijne zabezpechennya : zakon Ukrainy vid 09.07.2003 № 1057-IV [About non-state pension provision : Law of Ukraine dated 09.07.2003 № 1057-IV]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. [in Ukrainian].
2. Nacionalna komisiya, shho zdijnsnyuye derzhavne reguluvannya u sferi rynkiv finansovyh poslug (NACKOMFINPOSLUG) [National commission for state regulation in financial services markets (NCSRFSM)]. URL: <https://www.nfp.gov.ua>. [in Ukrainian].
3. UAIB : Statystyka NPF v upravlinni KUA [UAIB : Statistics of the NPF in the management of AMC]. URL: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart/238515.html. [in Ukrainian].
4. Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnogo pensijnogo zabezpechennya stanom na 31.12.2017 [Results of the development of the system of non-state pension provision as of December 31, 2017]. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-nederzhavnoho-pensiinoho-zabezpechennia-Ukrainy.html>. [in Ukrainian].
5. Pro zatverdzhennya Kryteriyiv ocinky finansovogo stanu nederzhavnogo pensijnogo fondu : Rozporyadzhennya Naczkomfinposlug vid 27.06.2006 № 5945 [On approval of the Criteria for assessing the financial condition of a non-governmental pension fund : NatsomfinService order № 5945 of 27.06.2006]. URL: <http://uazakon.com/document/fpart16/idx16883.htm>. [in Ukrainian].
6. Osnovni pokaznyky finansovoyi ustanovy na osnovi podanoyi neyu zvitnosti (NPF) stanom na 31.12.2017 [The main indicators of a financial institution based on its reporting (NPF) as at 31.12.2017]. URL: <https://www.nfp.gov.ua>. [in Ukrainian].
7. Zagalni tendenciyi rozvytku systemy NPZ v Ukrayini [General tendencies of the development of the refinery system in Ukraine]. URL: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/.../2017-12-15_npf-1.pdf. [in Ukrainian].
8. Efektyvnist funkcionuvannya nederzhavnyh pensijnyh fondiv v Ukrayini [The effectiveness of the functioning of non-state pension funds in Ukraine]. URL: <https://feao.org.ua/products/non-governmental-pension-2>. [in Ukrainian].
9. Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnogo pensijnogo zabezpechennya stanom na 31.12.2014 [Results of the development of the system of non-state pension provision as of December 31, 2014]. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/NPF_IV_kv%202014.doc. [in Ukrainian].
10. Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnogo pensijnogo zabezpechennya stanom na 31.12.2015 [Results of the development of the system of non-state pension provision as of December 31, 2015]. URL: https://www.nfp.gov.ua/files/sekto/NPF_IVke_2015.pdf. [in Ukrainian].
11. Pidsumky rozvytku systemy nederzhavnogo pensijnogo zabezpechennya stanom na 31.12.2016 [Results of the development of the system of non-state pension provision as of December 31, 2016]. URL: https://nfp.gov.ua/files/17_Dep.../NPF_IV_kv %202016.pdf. [in Ukrainian].

ДАНИ ПРО АВТОРА

Гайдук Іван Степанович, аспірант
ДННУ «Академія фінансового управління»,
вул. Володимира Винниченка, 5, м. Київ, Київська область, 04053, Україна
e-mail: gaiduk94ivan@gmail.com
orcid.org/0000-0003-3144-1469

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Гайдук Иван Степанович, аспирант
ГУНУ «Академия финансового управления»,
ул. Владимира Винниченка, 5, г. Киев, Киевская область, 04053, Украина
e-mail: gaiduk94ivan@gmail.com

DATA ABOUT THE AUTHOR

Gaiduk Ivan, post-graduate student
«Academy of financial management»,
5 Volodymyr Vynnychenko street, Kyiv, 04053, Ukraine
e-mail: gaiduk94ivan@gmail.com

УДК 657.37

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-39-144-151>

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЇХ ВИКОРИСТАННЯ В УПРАВЛІННІ

Мармуль Л.О.

Предметом дослідження є особливості визначення й обліку фінансових результатів діяльності підприємств, імплементації й використання отриманих даних в управлінні їх розвитком.

Метою роботи є виявлення особливостей змісту й складників фінансових результатів діяльності підприємств, обґрунтування методів їх обліку й аналізу, застосування отриманих обліково-аналітичних даних в тактиці діяльності й стратегії розвитку на перспективу та забезпеченні ефективності й конкурентоспроможності.

Методологічною основою статті стали загальнонаукові й спеціальні методи наукового пізнання, обліку доходів і витрат, фінансових результатів, узагальнення, метод порівняльного аналізу, статистичний та інші методи дослідження.

Результати роботи. Визначено, що фінансові результати мають основоположне значення для забезпечення ефективності й конкурентоспроможності діяльності підприємств в умовах ринкової економіки. Тому їх ідентифікація, трактування змісту основних чинників і складових належить до основних завдань обліку й аналізу підприємницької діяльності. Деталізація обліково-аналітичної інформації залежить від запитів менеджменту підприємств з метою прийняття виважених тактичних і стратегічних управлінських рішень. При цьому йдеться, швидше, не про скорочення витрат і збільшення доходів, а про їх оптимізацію. Збільшення витрат можна навіть свідомо допустити у випадках здійснення соціальної відповідальності.

Галузь застосування результатів. Результати дослідження можуть бути використані в удосконаленні обліку доходів і витрат, оптимізації фінансових результатів загалом; у розвитку управлінського обліку. Вони мають значення для здійснення менеджменту, системного управління тактичної й стратегічної діяльності підприємств як у цілому, так і за центрами відповідальності.

Висновки. Облікові та аналітичні дані про фінансові результати діяльності підприємств можуть бути використані в прогнозуванні та плануванні їх розвитку на перспективу. Вони є основою для прийняття тактичних і стратегічних управлінських рішень з метою підвищення ефективності й конкурентоспроможності підприємств в умовах ринкової конкуренції й невизначеності зовнішнього середовища господарювання.

Ключові слова: фінансові результати, прибуток, доходи, витрати, підприємства, діяльність, розвиток, стратегії, управління.

ФИНАНСОВЫЕ РЕЗУЛЬТАТЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ И ИХ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ В УПРАВЛЕНИИ

Мармуль Л.А.

Предметом исследования являются особенности определения и учета финансовых результатов деятельности предприятий, имплементации и использования полученных данных в управлении их развитием.

Целью работы является выявление особенностей содержания и составляющих финансовых результатов деятельности предприятий, обоснования методов их учета и анализа, применения